

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, vtorek, četrtek in sobota, ter velja po pošti prejemati, ali v Mariboru s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrt leta 2 gold. 60 kr. — Za oznanila se plačuje od navadne četiristopne vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štampelj za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Mariboru, v koroški ulici hišn. št. 220. **Opravištvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v tiskarnici: F. Skaza in dr., v koroški ulici hišn. št. 229.**

Narodnostna postava.

Da se Nemeč ne more popeti do pravičnosti drugim narodom nasproti, kaže zopet vedenje Nemcev nasproti osnovi postave, katero je vlada predložila českomu zboru, in ki ima uglasiti načela podpolne ravnopravnosti nemške in slovanske narodnosti. Obseg te postave je:

1. Česko in nemško pleme ima enake pravice do spoštovanja, čuvanja in razvijanja svoje narodne osobitosti in zlasti svojega jezika. Udje obeh narodnosti imajo enako volilno pravo in enako pravico do časti in javnih služeb, do onikalnih zavodov, in do za njih vzdržanje potrebnih javnih sredstev. Deželne postave se v obeh jezikih sklepajo in objavljajo. (§§ 1, 2, 3.)

2. Okraji naj se zaradi uprave in volitev v zastopstva tako razdele, da bode ena občina, kolikor mogoče, iz ene same narodnosti sestavljena. Uradni jezik v občini določi njen zastop. Ako je v kaki občini narodna manjšina vsaj petega dela voliti opravičenih, ima v tej občini drugi deželni jezik pomočno (subsidiarno) v uradnih rabiti se pri vseh javnih poslovi. Med seboj se v prometu uradi poslužujejo svojega jezika. Uradi za celo deželo v obeh jezikih obravnavajo. Deželno-knežji uradniki morajo oba jezika znati; dokler ne znajo obeh, naj se nastavljajo v krajih, kjer se samo njih jezik rabi (§§ 4—9.)

3. Da se neoskrnljivost enake pravice obeh narodnosti varuje, deli se deželni zbor v narodne kurije. Zastopniki spadajo v tisto kurijo kamor spadajo po narodnosti njih volilni okraji, zastopniki mešanih okrajev vstopijo v katero kurijo izvolijo, velikoposestniki v tisto kurijo, v katero spada okraj, kjer imajo posestvo. Ako je poslednji mešan, smejo izvoliti. Enako pravo imajo virilni glasovi in veliko-obrtniki. — Vsaka narodna kurija sme tirjati, da se v razmeri davka, ki se iz njenih okrajev plačuje, obrnejo novei za izobraževališča njenega jezika. Ravno tako sme iz družih fondov tirjati. Vsaka narodna kurija sme skleniti za izobraževališča svojega jezika posebno priklado na davek svojim občinam in okrajem naložiti. Vsaka kurija sme zahtevati, da se o vsaki postavi, ki o rabi jezika določuje, še posebej v kurijah glasuje. Ako dve tretjini ene kurije proti glasujeti, postava ne obvelja (§§ 10—14.)

To so glavne točke narodnostne postave, katero hočejo pač Čehi prevzeti, a Nemci na Českem in drugod — jo odbijajo z oholim posmehom!

To je vendar gotovost, faktum, da nas je Slovanov v Avstriji več nego je Nemcev več nego vseh drugih narodov skupaj. Smo in hočemo biti in vsa ustverna-nemška ošabnost nas ne more in ne bode odpihnila. Torej se Nemci morajo z nami porazumeti, ako hočejo z nami živeti. Mi imamo voljo, to kaže baš ta postava.

Nas Slovencev v štajerski vojvodini, Slovencev v Koroški, je primerno ravno toliko, kolikor je Nemcev na Českem. Naj nam Nemci dajo tako narodnostno postavo, naj bodo oni nam nasproti tako „krivični“, kakor so naši severni bratje proti njim! Kedaj so Nemci v svoji polni oblasti le senco tega Slovanom ponudili, kar jim vlada in Čehi zdaj radi dajo?

Kaj imajo Nemci proti tej postavi? Glavni

razlog jim je proti njej ta, da bi mogel en veliki posestnik Čeh, ki ima med Nemci svoje posestvo, stopiti v kurijo česko. To se jim zdi strašansko, grešno misliti, pogubno za njih narodnost.

Ali kader njihovi nemški naseljenci nas Slovence terorizirajo, za jerober se nam urivajo, politiko za nas delati hočejo, svoj jezik v naše šole in urade tišče, kader je vsemu velikoposestvu (v pravem zmislu besede) slovenskega Štajerja popolnoma nemogoče do zastopstva v deželnem zboru priti, — tačas ima ista nemška stranka drugo mero, tačas se ne godi nikomur krivica!

Mordio in burja je v ustavovernem nemškem aboru pred strahom, da bi se utegnil kak česki junker ali ultramontanec najti, ki bi med Nemci stanoval, pa potem s Čehi glasoval. Ali kader švabsko pleme naših junkerov Auerspergov, Apfaltrern-ov, Thurnov, Rasternov itd., ki vsi med Slovenci svoja posestva imajo, tira protislovensko, protinarodno politiko do ekscesa, kakoršnega smo zadnjič iz Ljubljane čuli — to je vse prav, to dokazuje pravicoljubje, enakopravnost, to se ve: v nemškem duhu in smislu!

Na sporazum.

Kdor za svojec, in vzlasti za domačine ne skrbi, — lagoši je od nevernika. N. z.

Dovršene volitve javljajo uspeh, kateri ni povse po naši volji, vendar čestitati si smemo, ka smo konči neke črste in prve vrste sposobnjake spravili v nemški graški zbor. Ti odbranci in ako bi jih bilo še trikrat toliko, nikdar in nikoli ničesar ne opravijo v Gradcu za nas, ker 5 proti 60im, vsaj tudi 15 proti 50im je pri glasovanju ničica, a nemški konservativci, ako bi tudi vzpeli se na večino, nikoli nam ne bodo pomagali stvarjati „Slovenskega“; to si trdno zapomni vsak slovenski Volksblatovec. Jedina iskra neke vrednosti se žari, ka se sliši neustrašen glas o tožnem položaji in bridkih okolnostih našega zatiranega in zametavnega naroda, in ka sovražniki niso na njihovem mestu, kateri bi širokoustno in brez prigovora o nas lagali in o naših razmerah, nas brez skrbi grdili in črnili pred svetom. Bodi si, da se spremeni kako si ugodno volitveni red za štirski zbor, nam Slovenceem ni pomoči, niti rešitve, dokler se ne bode, odločeni od tlačiteljev in nenasitljivih žeruhov naše narodnosti, pridružili sokravnim bratom in v belo Ljubljano pošiljali svojih poslancev; vsaj čisto naravno je, ka vsaka ptica leti k svojemu jatu. Res v državnem zboru, če se kakši porodi, bi radi na govorišče pošiljali svoje izurjene junake, toda slepost in budalaščina ste na pot stopili temu kanu. Po dognani volitveni praski nastopa resna doba glasno vabeča na to, da se sporazumemo, da si pojmove sčistimo, da se poravnamo, in da si domanji hram dostojno uredimo, da smo po takem bodoče krepši proti vnanjemu neprijatelju. Pri tem poslu je gledati na slovenskem Štirskem na četiri činike, namreč na prosto ljudstvo, ljudsko učiteljstvo, udružnike in naprednjake.

Veli se, ka je slovensko seljaštvo mnogo naprednije v omiki od sosednega hrvaškega; vendar ta stavek sami deloma nosi vrednost, porabnost in istinitost. Letošnje volitve na Hrvaškem kažejo, ka prosti Hrvat računni in se posvetuje z razumom, ka zaupno sluša svoje požrtvovalne voditelje, ka pre-

poznava pogubne zanjke, ktere mu strupno strdjo pomazane nastavlja lokavo madjarstvo, in gadno madjaronstvo, a Slovenec skvarjen v nemškutarski učilnici, ali neče ali nemore prevedeti, odkod se kvarno vali za njega pogubnost, tvarni prepad, narodna smrt, ne čuti svojih najlagoših in najstrastnejših pogubnikov, da si mnogimi skušnjami o njih vragometnosti prepričan, besni proti svojim najvrlejšim prijateljem in dobrotnikom ne misle, ka v tem grmu ne leži zajec, nego le za budalake, nemisleče in dušne kratkovidnike vse to nasnovana izlika, pod katero nemštvo in zakleto nemškutarstvo kuje prilično in udobno vražje naklepe proti slovenstvu, da mu sleče mili in prekrasni golč in narodnost, ter si naše ljudstvo priredi za kravo dojnico. Hrvat bogme brez škole razume sirensko petje madjaronskih kanov za hrvaško kraljevino in narodnost. — Res mohorsko društvo seže v najnižje plastovje slovenskega naroda, kakor menda nikjer v Avstriji, iznemši Česko, in množnost naročnikov je povse zanesljivo merilo godnosti, ali konči brzemu godnjanju boljših pojmov, zdravejših nazorov in vedrih prepričanij. Vidi ljutomersko okolico, ki razmerno šteje menda največ mohorjanov, ljudstvo je ondi najomikanejše, ker premožno ali vendar ne zadolženo, ne samo med štirskimi Slovenci, nego, brez straha resnim, na vsem Slovenskem; in na toliko višino moramo povzdichi ves narod, ako kanimo v burjah, vihti in vibrovji računati kakor Čehi na stalnost našega seljaštva, inachi nam vsa društva ne pomorejo brez trdne tvarne podloge. Potrebno in koristno je moder in umen nauk deliti siromakom in ubožcem, toda brez napredka v imetku bob v steno mečemo; dobro poučen nevoljak je itak golec v koprivji, za sklečko leče, za šalico kave nese na prodajo možbesednost in postane izdajalec, resen pogled posodnikov prekopiene in utone vsa čtenjem nabrana in nazidana si načela. Po takem hoteči prosti narod na krepke noge postaviti, morani smo snovati tvarno pomagalna društva, nikar samo konservativna, vsaj ubogi Slovenec nima česa obdržavati. Ako se p. Holožanu ne pomore po umnem navažanji na dobro gospodarstvo in tem potem na premoženjski napredek, nikdar ne bode zanesljivo in pametno ter sebi na korist glasoval, ker velikanska večina je takih, ki so hlapci, služebniki, robovi, sužniki, petolizniki Ptujčanom, ker dolžniki peneznim pijavicam, in skupno steklim nasprotnikom narodnim. Rešivši Slovenca tvarno, rešil si ga dušno, vse drugo je puhlo stavljenje hramov na podmetljiv pesek. Umno gospodarstvo, tedaj premožnost je navod k sreči posameznih ljudi, občin in držav, in uči zmernost, treznost, prihranljivost, kar vodi k samostalnosti, previdnosti in značajnosti, vmemarnost pa v sužnost. Jako krivo je bi dosle duhovništvu odmerjen pravec, vsled kterega je skoro samo abstraktnost gonilo, po zraku se splavalalo, porabnost kot neomahljivo stalo pa zaumarjalo, odtod sedaj nezaupnost duhovništvu, vsakternik prostak ve, ka same nebeške resnice nikogar ne rede. Porabne in gospodarstvene znanosti bodo zdačen nauk navajajoči seljaka k premožnosti in goječi v njem iskreno ljubezen do domovine.

Drugi činik je ljudsko učiteljstvo, čegar vrednost se nikakor ne sme prenizko ceniti; po vsej pravici pritrjujemo povedi: kaki učitelji, tako po-

tlej ljudstvo; in v tem tiči sama čista istina, ktera žalibog popričuje žalostne dnešnje razmere našega naroda. Krive njegove in spačene nazore, črno nemškutarstvo. Razmišljujemo o tem kvarnem in nenaravnem učiteljskem življu, kakor je sedaj v našem narodu, vrivavljje se otožna spodobnost s Poljaki. Poljaki med Slovani Neslovani, ne rokujoči se in ne delujoči vzajemno z drugimi sonarodniki, kvirijo in motijo zdravi in skupni napredek slovenski; takisto se javljajo mnogi ljudski učitelji na slovenskem Štirskem kot nenaravni, nenarodni, pogibelni zivelj, bolni ud na telesi našega naroda že prvlje, dosti več v najnovejšem položaji. Kaj je temu vzrok? Pravoč resni, ka nedostatek v omiki in uboštvu pot nadelujeti brezznačajnosti, zvitosti in lokavosti.

V poprejšni dobi se je res kruto malo gledalo na dušni razvoj bodočega učitelja, in to kar se mu je ponujalo, teklo je celo iz drugega namena, nego bi bil zdrav curek bistrih značnosti; skrbelo pa se je tudi premalo, ker nekdanji četrti razred nemški in tri mesece neke kukavno priprave ne zgodnjá mladence za sposobnega in značajnega učitelja. Sedanji hip se obilno zahteva, moči se spreopšejo nekaj tudi z nepotrebni predmeti, toda značajnost, kar svedočijo skušnje, nikakor ni na dobičku; potem je ista skoro pri vseh kamor mladih omikovalcih, tamo pri starinah, na oko še se nekaj kaže, za gabrom pa druga poje. In na take bire učiteljih nikoli ne bodemo mogli čestitati narodu, marveč bridko ga pomilovati, ka takim izrodkom in tržcem z narodnostjo zročuje rahli zarod na vzgajo. Nikdar ne tajimo, ka so prvlje nekteri nemškutarski dekáni in narodnost črteči neomikani župniki na kope zakrivili na učiteljih bivših pod njihovo roko in oblastjo. Toda večina tudi starejšega nemškutarskega duhovništva se je vrnola k narodu, a školniki ne, in novo nenarodno nadzorstvo je potrjuje v zvitih polutanskih in šepavih pogledih. Mlajši učitelji jako izarjeno mlatijo nekaj menda razložno, nekaj tudi brez razloga po duhovništvu, oni nezvedenci, kteri še niso se naučili naroda ljubiti, kamoli za njega trpeti in marljivo delati.

Presrečno želimo učiteljstvu še primernejše plačilo, izlasti podučiteljem, kteri še izdaj ne morejo se dostojno gibati s čiplim plačilom, vendar pa tudi izrekamo iskreni zahtev, naj ne zdelujo naroda na krivo, naj ne bodo izdajaleci svoje narodnosti, naj se ne zaganjajo v kolomijo in najsužnejše hlapčevstvo hudobnim nemškutarjem, naj ne odobrujo nemškutarskih šolskih knjig, kakor lani v Ptuj, inači bodo narodnjaki primorani mladezen brezplačilno v nauk vzeti, ter tako velikim požrtvanjem jo iztrgati nemškutarskim krempljem in pažljem, sedanje nemškutarsko školništvo pa nepotrebno storiti. Toliko moči še narod ima, kakor je imel, kedar še ni duha niti sluha ni bilo spačnim dvoživcem. Ako se ne popravijo, narod je mora izbljavati kot pogubni primešek zdravemu truplu. Resno zahtevamo od pametnejših učnikov razgovor, da se sporazumemo, ali pa do dna razkolemo, toda vas goječi in plačujoči narod naj obsodi, ako bi na njem dovršiti hoteli prokleta judinstvo.

Konservativci, to je udržniki imajo bistro in postatno omikane glave, krepke dušne moči, zvečine častne kane, delajo zdatno tudi za narod, mnogo žrtvujó, in zastopajo po priliki polovico slovenskega odličnega razumnštva; s tem činikom se je treba porazumeti.

Vsakdo ve, ka crkveni organi so navadama v napredku kakor volk plantavec najpoznejši, upirajoči se vsaki obnovi najdolže, zaostajajo za časovimi terjatvami, premalo čislajo in uvažavajo nova razkritja, nove izume, nove pojave, oklepajo se preveč zastarelih oblik, vrednost novih zgodovinskih dokazov prezirajo ali v nēmar puščajó, in po takem ugled zapravljajo v društvenem in nekaj tudi v zanstvenem življenji*), kar se nebi godilo, ako bi umno in enakomerno z drugimi razumnškim razredi napredovali; v dosedanji podobi pa s vsemi

*) Odtod tudi tenja seni naprednjake.

konservativnimi društvi vred ničesar ne opravite. Res mali in heznatni sme sami po sobi na številu, a mnogo še manjši v razorih in pojmovih. Kde indi v Avstriji se zahteva od poslanca ponudnika versko izpovedanje, od preskušanega in na vse žrtve pripravljenega narodnjaka? le nerazboritost kaknega novince v politiki se drzne kaj takega skvasiti. Podobne vrste konservativce zaničujemo sumeči, ka druge kane nosijo za ušesi; narod varuj se jih! Naprednjaki so ljudstvo prece dobro pripravili, za boga! najtenam ga kvariti in motiti. Ne potezujmo se mnogo za reči, ktere za naš narod ničesar ne odločujo, neskvarjen Kristov nauk nam bodi jedino svetlo vodilo, nasmetljivosti in prikarpine v poznejši crkveni dobi vpletše se po strastih in sebičnostih posameznih glavačev ali kako inači, pustimo iz misli, ali konči ne polagajmo na nje prevelike vrednosti. Vedrina vladaj a mrak se potlači, vsaj še vino drože spravlja pod se. Doba je, da konservativci postanejo čisti, iskreni narodnjaki brez prišitkov in premišljajev, nikar rabeči narodnosti in narodnega gibanja na svoje sebične koristi, o čemur sledove ovaravamo. Bože daj, da se v tej razsodbi motimo. Uredimo si svoj domači hram najprvlje dostojno in narodno, potle še le skrbimo in mislimo na razmere, ktere na nas malo spadajo, in narodu ne prinašajo ni kvara ni koristi. Porazumimo se na korist svoji slovenski domovini, komur je resnično mar za njeno blagost.

R. B.

Iz deželni zborov.

Deželni zbor kranjski.

(2. seja dné 18. septembra.) Nazočih vseh 23 narodnih poslancev.

Zapisnik zadnje seje se prebere ter z dr. Costa-vim popravkom, ka se mesto izraza „ustavoverna stranka“ zapiše „13 poslancev“ potrdi.

Potem prične dnevni red.

Novoizvoljeni poslanec mesta Idrije g. Irkič priseže.

Kot reditelja se izvolita gg. Barbo in Poklukar.

Kot poverjevalca ali verifikatorja stenografičnih zapisov se izvolita dr. Costa in dr. Zarnik.

Dr. Costa kot poročevalec bere potem sporočilo deželnega odbora o volitvi deželnega poslanca idrijskega mesta, vsled kterega se volitev g. Irkič-a enoglasno potrdi.

Dalje bere gosp. Costa kot poročevalec naslednji nujni predlog deželnega odbora, kdaj se izgubi poslanstvo za deželni zbor kranjski.

Slavni deželni zbor!

§ 6 opravilnega reda deželnega zbora se glasi: „Ako kteri poslanec v osmih dneh ne pride ali se brez odpusta oddali, ali čez dopuščeni čas izostane, naj ga deželni glavar pozove, da pride v 8 dnevih, ali da svojo nepričujočnost opraviči.“

Kdaj se zavoljo neposlušanja tega poziva poslanstvo izgubi, to določi posebna deželska postava.“

Take postave doslej za našo deželo še nij. Na Českem, zgornje Avstrijskem i. t. d. že obstoje take deželne postave.

Tudi za državni zbor obstoji enaka postava. V § 4 postave gledé opravilnega reda državnega zbora dne 31. julija 1861 šte. 78. drž. zakonika je namreč določeno, da se poslanec, ki se obotavlja v osmih dneh priti, ali se brez dopusta oddalji, ali čez dopuščeni čas izostane, smatra, kot da bi bil izstopil, ako po predsedniku storjenega poziva, da naj se v 14 dneh javi, ali svojo nenazočnost opravičiti, neposluša.

Tej pomanjkljivosti treba je v okom priti, posebno gledé na dogodke poslednjih dni.

Popolnenje našega deželnega zakonodavstva v tem obziru je pa tem nujneje, ker je potreba, da se v prihodnjic vsakemu poskusu delovanja deželnega zbora ustaviti, pot zapre in da se volilecem, ki iz same samovoljnosti njih poslancev nijso zastopani v deželnem zboru, zopet prilika da, da si

nove zastopnike izvolijo, ter se tako poslanca oprosti, ki jim ravno s svojim izostanjem ne ustreza.

Torej stavi deželni odbor predlog: Slavni deželni zbor naj sklene sledečo postavo:

Postava,

veljavna za vojvodstvo Kranjsko, po kterej se poslanstvo za izgubljeno spoznava.

Z pritrditvijo deželnega zbora Mojega vojvodstva kranjskega ukazujem kakor sledi:

Člen I. Poslanci, kateri izrečno objavijo, da nečejo v deželni zbor priti, ali kateri svojega izostanja vsled poziva predsednikovega v osmih dnevih tako ne opravičijo, da deželni zbor izreče, da o opravičenje zadostuje, izgube poslanstvo.

Člen II. Ta postava stopi takoj v postavno moč.

Člen III. To postavo izvršiti se naroča mojemu ministru notranjih zadev.“

Pri tej točki poprime dež. predsednik pl. Wurzbach besedo ter pravi, ka se z vlado sicer porazumeva, da si pa vendar dovoljuje „ein Bedenken“ izreči, je li sedanji deželni zbor opravičen v tej zadevi sklepati. Skuša dokazati na podlagi § 38 ka k temu treba dveh tretjin vseh poslancev.

Dr. Costa mu na podlagi postave dokaže, da je sedanji dež. zbor brezdvoybeno opravičen v tem vprašanji sklepati, kar je razvidno iz državne ustave same, oziroma postave za opravilni red državnega zbora. Iz §§ 4 in 17 dokaže, da zadostuje nadpolovična večina, ter pristavi naj se potrdi nujni predlog, da vlada postavo skoro odobri.

Sveteč pa misli, da ni take sile, da treba reč dobro pretehtati ter stavi predlog: Naj se ta stvar izroči posebnemu odboru.

Dr. Bleiweis je temu nasproti, ker je dr. Costa reč dobro dokazal in ker se nasproti ni navelo nikakoršnik razlogov.

Po kratki in slabi repliki Svetčevi podere dr. Costa na podlagi § 15 državne postave vse dozdevanja in dvome poslanca Svetca ter pravi, da je postopanje trinajstorice tak slučaj, ki popolnem dokaže opravičenost te nujnosti. (dobro!) Pravi med drugim: Naša dežela se odlikuje tolikimi čudeži, a nov čudež se je zgodil, da namreč dež. odbornik, voljen izmed veleposestva, denes izreče, da je dež. zbor nepostaven, drugi dan pa se udeleži seje dež. odbora! (Dobro, dobro!) Še eno opazko naj dostavim, ktera naj ide preko mej naše dežele. Jaz namreč slovesno protestujem, da so izostali poslanci „nemški Kranjci.“ Ti poslanci zastopajo le drugo stranko, nikdar pa ne druge narodnosti. Oni so zastopniki Kranjske, ki je vsigdar bila slovanska (dobro!), nikdar pa zastopniki nemštva. (dobro!)

Nujnost predloga se prejme z 22 glasi proti 1 (Sveteč.)

Pri splošni debati seže dr. Zarnik v besedo ter pravi, ka smo v istem položaji, kakor bivši česki dež. zbor. Ko so deklaranti odšli, so ostali Nemci skleпали le z nadpolovično večino in Giskra & Comp. so vse potrdili. Ni nam tedaj treba iskati razlogov v državnem zboru, ker imamo analogov iz dež. zbora, kteri je tem više važnosti, ker so dež. zbori enakopravni. Če imamo take mojstre kakor Giskra & Comp., se nam ni treba sramovati, ako kaj enacega storimo.

Prejme se potem postava enoglasno. Končno se volijo odseki in sicer:

- 1) v finančni odsek po predlogu dr. Zarnika 9 udov namreč: Costa, Irkič, Murnik, Supan, Bleiweis, Horak, Kotnik, Grabrijan, Poklukar;
  - 2) v peticijski po Zarnikovem predlogu iz 5 udov obstoječi odsek: gg. Sveteč, Zarnik, Barbo, Koren, Pintar;
  - 3) v odsek za poročilo o delovanji lanjskega dež. zbora po Murnikovem predlogu 5 udov: gg. Jugovic, Kozler, Sveteč, Zarnik, Tavčar.
- Prihodnja seja je v svedo 20. t. m. ob 10 uri dopoldne. Na dnevnem redu je med drugimi predlog dr. Coste o adresi na Nj. Veličastvo.

Deželni zbor štajerski.

(3. seja 19. sept.) Zapisnikar dr. Srncec

bere protokol kateri se potrdi. — Seidl naznani za prihodnjo sejo interpelacijo na c. namestnika zaradi pozivljanja ljudskih učiteljev k vojaškim vajam. — Dr. Heilsberger s tovariši (nemško-liberalci) stavi predlog, naj se, glede kraljevega reskripta českemu, zboru „kateri ustavo v njenih predlogih stresa“ po § 19. dež. reda komisija postavi, ki bo kakor brž mogoče politični položaj države in dežele preiskala in zboru o tem priporočala.

Torej bomo imeli kmalu veliko adresno debato.

Skljeneno je bilo poseben odbor 9 udov postaviti, ki bodo vladne predloge v pretres vzeli. — Dalje je bilo 16 predlogov dotičnim odborom izročeno.

Voljeni so bili peticijski odbor, odbor za mariborsko vinstveno šolo (v ta odbor je voljen poleg mariborskih posl. Reuter-ja in Brandsteter-ja tudi slovenski poslanec dr. Dominkuš), odbor za podporo ubogih (v ta odbor tudi voljen slov. posl. dr. Vošnjak). Prihodnja seja je v sredo 20. septembra.

Deželni zbor koroški.

Iz Celovca. [Izv. dop.]

Po tih maši so se koroški poslanci — večidel vsi — okoli 10. ure zbrali v deželni hiši. Po stari navadi c. k. namestnik baron Ceschi in namestnik deželnega glavarja g. G. Jezernik najprej nagovorita zbrane poslance. Omenila nista kaj posebnega. Zdaj se pregledajo volilni zapisniki ter se brez posebnega ugovaranja potrdijo vse volitve. Ko pride na vrsto obravnava gledé stenografičnih sejnih zapisnikov, naš g. Andrej Einspieler, kot poslanec velikovskega volilnega okraja, prvi povzame besedo ter nasvetuje, naj se vendar tudi slovenski dajejo na svitlo sejni zapisniki. V svojem govoru jasno in jedrnat dokazuje to potrebo in pravi: „Tako tirja toliko zvani 19. § temelj. državnih postav, tako je treba, da se pospešuje in razširja politična omika tudi med prostim našim ljudstvom, tako tirja zaželeno sedanja „sprava“; in to bode v prid deželnemu zboru samemu.“ Se ve da, kakor vedno — „stat pro jure voluntas — poslanci se ne zmaknejo: niti en poslanec se ne vzdigne, da bi vsaj toliko podpiral predlog, da se vzame v pretres. Predlog pade — Einspieler in mi Slovenci ž njim vred ostanemo na cedilu. — Društvo „Trdnjava“ je tudi podalo deželnemu zboru to-le prošnjo:

„Slavni deželni zbor!

Važno in posebno dobro je gotovo, da se vse, kar obravnava in sklepa sl. deželni zbor, da se vsi govori in nasvetovane postave kar mogoče razširjajo med ljudstvom; ravno zato se tiskajo ter dajejo na svitlo.

Obravnave deželnega zboru so jako podučne in mične za vsacega bralca; kajti zbuja se po njih ter bolj in bolj briga in trudi za splošni blagor dežele, dela v občini prid; veseli tudi volilca, ki je volil v deželni zbor, ko prebira sejne zapisnike ter se prepriča, kako umno in pogumno se možje njegovega zaupanja poganjajo za vsestransko resnico in pravico; ponašati sme se poslanec in govornik sam, ako vé, da se njega glas ni izgubil po prostorih deželne dvorane, ampak da ves narod pazi in čuje na-nj, ter se zanimiva za nja pravične in tehtne besede.

Po sedanji navadi so se pa sejni zapisniki deželnega zboru na Koroškem razglaševali samo po nemški, ne pa po slovenski, čeravno je Slovencev dobra tretjina na Koroškem.

S tem se je slovenskim Korošcem močno kratila njih pravica in delala krivica, ravno tako, kakor bi se delala nemškim Korošcem, če bi jim deželni zbor svoje zapisnike samo po slovenski, ne pa po nemški dajal na svitlo.

Da Slovenci smejo tirjati slovenskih zapisnikov, to je jasno in gotovo; ni še le treba dokazovati tega. Slovenske zapisnike za slov. občine tirja:

1) Že naravna pravica; kajti tu velja: „Enaka bremena, enake pravice.“ Ako Slovenci svoje davke

ravno tako zvesto plačujejo, kakor Neslovenci, jim tudi gredo enake pravice;

2) tirja to dejanska ravnopravnost vseh avstrijskih narodov;

3) tirja to toliko že imenovana „ustava“, zlasti nje 19. §, ako neče važni ta § ostati prazna beseda.

Ugovarja se sicer marsikterokrat: „Slovenci že vsi nemški znajo.“ To ni res in ne more res biti. Saj še gg. uradniki po slovenskih krajih ne znajo vsi oba deželna jezika, akoravno so omikani, učeni gospodje; kako je tedaj mogoče nadejati se tega od neučenega, priprostega ljudstva?

Slovenci, ki so bolj izobraženi, znajo sicer popolnoma nemški, znajo pa tudi materini svoj jezik; bolj so tedaj izobraženi oni, ker znajo dva jezika, pa zavoljo tega bi ne bilo primerno in pravično, ako bi se Slovence, katerih je tretjina, kratila njih pravica ter zapisniki deželnega zboru se ne dajali po slovenski na svitlo.

Po nekterih slovenskih občinah je sicer nekaj tako imenovanih slovenskih nemškutarjev, t. j. slovenskih renegatov ali odpadnikov, ki so marsikrat zoper slovenščino, in prej ko ne tudi bodo zoper izdajanje slovenskih zapisnikov. Pa bodi si temu tako; zavoljo teh posameznih se vendar ne sme pravica kratiti celemu narodu; ozir mora se po pravici bolj jemati na slov. ljudstvo, nego na one nemškutarje; slov. ljudstva je dobra tretjina na Koroškem, ljudstvo plačuje tretjino vseh deželnih davkov; nemškutarjem pa je na prosto voljo dano, oskrbeti si sejnih zapisnikov v jeziku, v katerem koli se jim poljubi.

Ugovarja se krivično tudi: „Slovenci ne razumejo slovenskih zapisnikov.“ Tak ugovor ni vreden odgovora nobenega. Tako utegnejo le oni govoriti, ki slovenski celo ne znajo, ne čitati, ne pisati in ki v slovenskem književnem jeziku nikakor ne morejo spregovoriti kako veljavno besedo.

Slavni deželni zbor naj blagovoli preudariti to stvar ter skleniti:

„Slovenskim Korošcem naj se sejni zapisniki deželnega zboru uradoma (ex officio) dajejo slovenski na svitlo!“

Politično društvo „Trdnjava“.

V Celovcu, 12. septembra 1871.

Za društveni odbor: Biser, tajnik.“

Ali ta peticija odložila se je mirno „ad acta.“ Naj si to dobro zapomnijo koroški Slovenci. Bila je prva Einspielerjeve beseda v deželnim zboru „glas npijočega v puščavi.“

Še več! Ko g. Einspieler v svojem govoru omeni „spravo“, postal je nek šum in mrmranje med poslanci in poslušalci. Tako tudi o „spravi“ ne sme se govoriti? Tu se tedaj pač lepe reči dajo pričakovati! O drugih stvarih omenim prihodnjic.

Vladni predlogi.

(Dalje.)

Volilni okraji na Štajerskem so po vladnem predlogu dalje za mesta in trge:

14) Slovenjigradec, Slovenja-Bistrica, Muta, Marenberg, Vuzenice, Sv. Lorenc, Sv. Lenard, činijo eden volilni okraj.

15) Ptuj, Ormuž, Središče, Ljutomer, Veržej, Rogatec, — eden volilni okraj.

16) Celje, Konjice, Laško, Šoštanj, eden volilni okraj.

17) Brežice, Sevnica, Podsreda, Kozje, Šmarje, Sv. Jurij, Vojnik, Žavec, Velenje, Vransko, Mozirje, Ljubno, Gornjigrad, eden volilni okraj.

Kraji, ki so s temi imenovanimi v eno občino zvezani, volijo pa v kmečkih okrajih.

§ 5. Od vseh v § 4 (spredaj) imenovanih volilnih okrajev ima vsak samo eden volilni razred.

§ 6. V § 4 imenovana mesta in trgi so tudi volilni okraji za tiste volilce, ki imajo v njih volilno pravico.

V volilnih okrajih, ki obstoje iz več volilnih krajev, je na prvo imenovani kraj tudi glavni vo-

lilni kraj, to je tisti, kjer se glavna volilna komisija snide.

Ako to tirja večje število volilcev, more c. namestnik razdeliti volilce po alfabetičnem redu in jim tako odkazati več volilnih lokalov.

§ 7. Za volitve poslancev iz razreda kmečkih občin so volilni okraji:

1. Gradec (okolica), Frohnleiten, skupaj eden volilni okraj.

2. Voitsberg eden volilni okraj.

3. Weitz, Gleisdorf, Birkfeld, skupaj eden volilni okraj.

4. Hartberg, Vorau, Friedberg, Pöllau, skupaj eden okraj.

5. Feldbach, Kirchbach, skupaj eden okraj.

6. Fürstenfeld, Fehring, skupaj eden volilni okraj.

7. Radkersburg, Mureck, skupaj eden volilni okraj.

8. Leibnitz, Wildon, skupaj eden volilni okraj.

9. Deutschlandsberg, Stainz, skupaj eden volilni okraj.

10. Eibiswald, Arnfels, skupaj eden volilni okraj.

11. Brück, Aflenz, Mariazell, Kindberg, Mürz-zuschlag, skupaj eden volilni okraj.

12. Leoben, Mautern, Eisenerz, skupaj eden volilni okraj.

13. Judenburg, Oberzeiring, Knittelfeld, Obdach, skupaj eden volilni okraj.

14. Liezen, Rottenmann, St. Gallen, skupaj eden volilni okraj.

15. Muran, Oberwölz, Neumarkt, skupaj eden volilni okraj.

16. Irdning, Gröbming, Schladming, Aussee, skupaj eden volilni okraj.

17. Maribor eden volilni okraj.

18. Slovenska Bistrica, Sv. Lenard, skupaj eden volilni okraj.

19. Slovenjigradec, Šoštanj, Marenberg skupaj eden volilni okraj.

20. Ptuj eden volilni okraj.

21. Ormuž, Rogatec, skupaj eden volilni okraj.

22. Ljutomer, Gornja-Radgona, skupej eden volilni okraj.

23. Celje, eden volilni okraj.

24. Konjice, Šmarje, eden volilni okraj.

25. Laško, Vransko, Gornjigrad, eden volilni okraj.

26. Brežice, Kozje, Sevnica, eden volilni okraj.

§ 9. V vsakem za volitev poslanca kmečkih občin narejenem volilnem okraju se ima od namestnika po posvetu z deželnim odborom več volilnih krajev določiti. Ako ima volilni okraj samo en sodnijski okraj, je sedež sodnije glavni volilni kraj, sicer prvo imenovani v § 7.

Dopisi.

Iz Goriškega. 19. sept. [Izv. dop.]

Kakor bo še marsikteremu bralcu „Slov. Naroda“ v dobrem spominu, je bil lani hud boj zavoljo narodnih pravic med našimi in laškimi zborniki. Italijani so odrekli naši poslancem pravico: govoriti v zbornici v slovenskem jeziku. To je po pravici moralo žaliti naše zastopnike tako, da pozneje niso hoteli več v zbor, dokler bi se jim ravnopravnost slovenskega jezika z laškim ne priznala. Dobro!

Preteklo sredo so se odprli v novo vsi deželni zbori. Že prejšnji dan so se zbrali naši zastopniki, da bi se dogovorili kako in kaj? Snidejo se z Lahji, — in človek bi mislil, da bodo naši poslanci na vso moč od onih zahtevali svoje pravice, Lahji pa, da jih bodo po spoznanju svoje krivde potrdili. Pa kaj se zgodilo? Mesto tega prinesó Italijani pred Slovence predlog: naj se pravda o ravnopravnosti jezikov odloži v pozneje obravnavanje, in naj se Slovenci med tem udeležé posvetovanja v deželnem zboru.

In kdo bi bil mislil? Naši poslanci pozabivši

svoje lansko delovanje, sprejmejo nasvet Italijanov ter drugi dan v bratovskeji slogi z njimi vred korakajo v zbornico — na radost Italijanov! Može, to ravnanje se pa meni zelo čudno zdi. Če je vaše sedanje obnašanje pravilno, čemu je bilo trebé toliko hujanja lansko leto? Pa mar bi bili že lani molčali in se nasprotnikom udali, — vsaj bi ne bil njihov triumf tolik! Zdaj pa nad vami triumfirajo, se vam za hrbtom posmehujejo. Z vašim sedanjim vstopom v zbor ste nje popolnoma omili pred svetom ter na svoja pleča zadeli njihov dolg; tako se zdi krivec sedaj pred ljudmi pravičen, vi nedolžniki pa mesto njega trkate: mea culpa! Ali ste velikodušni! Lah vam naproti še pravice nij hotel poznati, a vi? Zares občudovanja ste vredni! — Kako je to, da ste se dali Lahom tako ujeti? Vi mislite, da bo vaša velikodušnost v Lahu vzbudila enako čutilo. Kdo ve, če se ne motite? Z dosedanjim kujanjem ste morda toliko dosegli, da bodo Lah slovenske govore zanaprej molče trpeli, — iz politike ali pa iz milosti — a odobrili jih ne bodo, pravico vam bodo lahko pri prveji priliki zopet odrekli, sklicevaje se na svoje proteste. Pa tudi ko bi se stvar iztekla po vašej misli, vendar vam moram opomniti, da vaše postopanje nij dovolje odločno in samosvestno za ljudskega zastopnika. Pomnite, da nemate od naroda naloge prosjačiti in klanjati se, ampak dostojno zahtevati, kar nam gre. Ein zu höfliches Recht ist kein Recht, pravi menda mojster Goethe. Priberačena pravica! — kdo v tem ne opazi protislovja?

Dosledno in dostojno se mi zdi da je ravnal edini Pagliaruzzi, kateri se drži načela: dokler nam Lah ne zagotove izrecno naših pravic, se zborovanja ne udeležim. Kje so bili o tej priliki pa naši drugi poslanci, ki vedno trde, da jim je narodnost prva? —

Politični razgled.

Proti nemškimi in nemškutarским ljudem, ki se v zborih v Ljubljani, Brnu, Lincu in Pragi kujajo, prinaša vladna „Wiener Abendpost“ zopet izvrsten članek, na katerega nemško-ustavovernost ne zna in ne more kaj razumnega odgovoriti. Vladni list poudarja, da povsod Nemci niso imeli nobenega uzroka izločiti se iz zborov, ter da so povsod uzrokov s silo iskali. V Brnu so izstopili, rekši, da niso bili neki glasovi voliti opravičeni. A o tem niso imeli pravice sami soditi. Samo deželni zbor ima o tem soditi in posamezni se mora podvreči; tako je vselej bilo v parlamentarnem življenji. Ali ker so uzrok rabili za izstop, ni jim drugega ostalo, nego v imenu ustave — ustavo v obraz bití. — V Lincu so izstopili ker trgovinska zbornica ni zastopana. Ta zbornica se je sama razpustila s tem, da je polovica udov izstopilo. Vladi ni bilo mogoče po postavi ob pravem času to zbornico zopet dopolniti, torej tudi voliti ni mogla. Ali tudi v drugih deželnih zborih že prej večkrat niso bili zastopani posamezni volilni okraji in nobenkrat ni nobeni stranki v glavo padlo izstopiti zaradi tega. — Najtežje pak je bilo v Ljubljani najti uzrok, ali tudi tam so se težave premagale. Na enkrat se je manjšina domislila, da je deželni zbor pred enim letom dvomil o pravem stanju ustave. Da ta sklep večine niti v najmanjem nobene dolžnosti ni nakladal manjini, niti jej jemal svobode v njenem delu, to je bilo vse eno; plašček je bil najden, s katerim se je pokrila grda podoba kujanja (strike). Mi se ne bomo pravdali s tako opozicijo — pravi „Wiener Abendpost“, ali opombe ne moremo zamolčati, da ko bi bila kranjska manjšina vsled sklepa večine od 30. avg. 1870 svojim mandatom odrekla se, bilo bi njeno obnašanje lojalno in politične stranke vredno. A mandate eno celo leto obdržati, potem pa, kadar cesar kliče da se mandati rabijo, „strike“ napraviti, to je profiustavno in nič menj nege lojalno. — Na dalje omeče „W. A.“ razloge, katere česko-nemški zastopniki za svoj pobeg navajajo, ter po-

udarja posebno, da vlada ni zapustila tal ustavnega prava.

Nemški ustavoverci so dobili na Magjarih zadnje dni odločne zaveznike. Organ Andrašev „P. Lloyd“ piše v istem fanatično razdraženem tonu proti Hohenzwartu, kakor listi decemberske klike. — Ravno tako jih ne nehajo podpirati pruski listi na vso moč. — Tretja sila pak, ki z ustavoverno kliko dela proti ministerstvu, je grof Beust sam. „Politik“ ve poročati, da je vse zmešnjave samo Beust kriv, da je posebno on in njegova roka Hofman skrivni vodja in naščuvalc ustavovernih izstopnikov v Ljubljani, Lincu, Brnu in Pragi.

V gališkem deželnem zboru je zmagala Smolkova stranka, ki vlado povsem podpira. Odbor, ki bode v tem smislu adreso na cesarja zložil, se je konstituiral. Upati je, da se Poljaki z Rusini, na katere Nemci računijo, pomirijo.

V Kragujevcu se je 19. t. m. odprla srbska narodna skupščina. V prestolnem govoru jej vlada čestita na novi ustavi katero je Srbija dobila in našteva napredke srbskega naroda v materijalnem in duševnem stanju. Prestolni govor konča s stavkom: Srbija pod Obrenoviči ni vajena svoje pravice oskrunjevati dati.

Razne stvari.

* (Idrija v nevarnosti!) Beust, brat državnega kancelarja, imeniten po tem, da je slavni rudnik v Wieliczki spravljal pod vodo, je te dni potoval v Idrijo, kjer je vsled tega že velik strah in se baje jako pazljivo varuje Idrija.

* (Službe.) Pri okrožni sodnji v Celji je oddati služba substituta državnega pravdnika z let-

nimi 1000 fl. plače. — V Idriji je oddati služba: učiteljice z l. 328 fl. Prošnje so vložiti pri rudarski direkciji v Idriji. — Na mariborski gimnaziji je ponavljavno razpisana služba profesorja za naravoslovje sklenjeno z matematiko in fiziko.

* (V Kamniški čitalnici) napravi več mladih rodoljubov v nedeljo 24. t. m. besedo, pri kateri se bode deklamoval odlomek tragedije, „Orest“, igrala veseloigra „Vdova in vdovec“ in predstavljala burka „Švigašvaga za Mazicami“ ali „Ali bi se ženil, ali ne?“ Po besedi ples. — Uljudno se vabijo vsi prijatelji narodne slovesnosti. Začetek ob 1/8 uri zvečer.

* (Vabilo.) Odbor solkanske čitalnice vabi prijazno vse rodoljube k besedi v nedeljo 24. septembra t. m. Začetek ob 7 uri zvečer v Serdikonovi dvorani. Med posameznimi točkami programa in igro „Telegram“ svira godba. Po večerji ples. — Vstopnina k besedi 20, k plesu 50 kr.

Odbor.

Za Tomšičev spominek.

Prenesek . . . 1618 gid. 80 kr.
Gospod Ivan Brelič, direktor rudnika v
Srednjem na Ogerskem . . . . . 5 „ — „
Skup . . . 1623 gid. 80 kr.

Listnica. G. T. v Lj. in drugim č. dopisnikom. — Prihodnjč. Denes je bilo premalo prostora.

Dr. Janez Steiner,

dosehmal odvetnik na Dunaji, se je preselil v svojo rojstno mesto **Ljubljano**, ter ima odvetniško pisarnico na narodnem trgu št. 37, v Četinovičevi hiši, v II. nadstropji.

(1)

Kovane, uradno preiskane *decimalne vage* četirivoglate oblike:

Nositeljna moč:	1	2	3	5	10	15	cent.
Cena, gid.:	18	21	25	35	45	55	
Nositeljna moč:	20	25	30	40	50	cent.	
Cena, gid.:	70	80	90	100	110		

Balansirne vage:

Nositeljna moč:	1	2	4	10	20	30	ft.
Cena, gid.:	5	6	7,50	12	15	18	
Nositeljna moč:	40	50	60	70	80	ft.	
Cena, gid.:	20	22	25	27,50	30		

Vage za žirino z železnim obročjem in utegi (gevihti):

Nositeljna moč:	15	20	25	30	40	50	cent.
Cena, gid.:	150	170	200	230	300	350	

Močne vage:

Nositeljna moč:	50	60	70	80	100	cent.
Cena, gid.:	350	400	450	500	500	
Nositeljna moč:	120	150	200	300	cent.	
Cena, gid.:	600	650	750	900		

Dalje vse sorte druge vage in utegi.

Naročilom proti pošiljanju denarja ali na poštno poduzetje ustreže precej:

L. Bugani & Comp., fabrikanti vag in utegov.

Dunaj, mesto, Singerstrasse Nr. 10.

Zaloga

slavno znane fabrike platnenega in damastnega blaga

F. A. Heinz-a, Friedrichsthalu v Štezi.

Zaloga

črne židane robe, kakor

tafet, nobles, feil.

Zaloga

čunajskega perila.

Če se naroči, pošlje se perilo po meri elegantno, hitro in cenó na adreso.

(20—1)

Odpretje štacune v Mariboru.

Podpisani si daje s tem čast, pokorno naznaniti, da je od 20. t. m. odprl novo prodajalnico **manufakturnega, suknenega in modérnega blaga**,

ktera je v zvezi z zalogami, ki so tu zraven zaznamovane, ter prosi častito P. T. občinstvo za blagovoljno obiskovanje

s spoštovanjem

J. E. Zupan.

Zmerom

polna zaloga vse sorte črnega blaga za zalovanje.

Zaloga

zavratnic (kravat) za gospode, kakor tudi šalov.

Štacuna:

Mesto. Na oglu poštné in gosposke ulice.